

HRVATSKA GLAGOLJICA

NOVOSTI - elektroničko mjesečno glasilo Društva prijatelja glagoljice
godišće V | broj 51 | ožujak 2020.

Poštovani i dragi članovi, suradnici i prijatelji Društva prijatelja glagoljice!

Posebno me veselilo pisanje ovoga broja *Novosti*, jer se 22. veljače obilježio Dan hrvatske glagoljice i glagoljaštva. Iako je Hrvatski sabor prošle godine ustanovio ovaj spomendan pa smo ga slavili tek po drugi put, događanja su bila brojna i raznovrsna, a trajala su od petka do nedjelje.

Osvrt na minule događaje

Udruga *Knezovi krčki Frankopani* osnovana je u gradu Krku 2008. godine radi otkrivanja i zaštite baštine grada i otoka Krka, te baštine knezova krčkih Frankopana. Predsjednik Udruge, g. Petar Kopanica i fotograf Darko Antolković osmislili su projekt *U potrazi za frankopanskim posjedima*, inspiriran knjigom Ingrid Žic *U potrazi za frankopanskim kaštelima*, koju udruga planira ponovno izdati. Baštinu knezova krčkih čine utvrde, crkve, kapele, sela i sve što je povezano s Frankopanima. G. Kopanica je početkom ove godine osvojio titulu *Osobe godine otoka Krka*. Ovoga *najbodula* javnost (pre)poznaje ponajprije po kostimiranim utjelovljenjima krčkog kneza Nikole IV Frankopana. U toj ulozi g. Kopanica je već neko vrijeme sudionik brojnih kulturnih, zabavnih, humanitarnih i sportsko-rekreacijskih manifestacija koje se odigravaju u gradu i na cijelom otoku Krku.

Povodom svečanog obilježavanja hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Rabatu u suradnji s Akademijom Kraljevine Maroko, organiziralo je 29. siječnja u sjedištu marokanske Akademije studijski dan pod nazivom *Hrvatska kao misaoni obzor*. Jedan od sudionika bio je prof. dr. sc. Milan Mihaljević, voditelj Znanstvenoga centra izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo u Staroslavenskom institutu s izlaganjem o Baščanskoj ploči, jednom od najstarijih pisanih hrvatski spomenika nastalom oko 1100. godine. Ovaj događaj bio je prilika za široku publiku da otkrije hrvatsku baštinu koja zauzima značajno mjesto na UNESCO-vim popisima svjetske baštine. Zahvaljujemo našoj članici, gđi. Slavici Dodig što je s nama podijelila ovu zanimljivost.

Naša članica iz Rijeke, gđa. Ljubica Štambuk, objavila je dana 7. veljače u tjedniku *Hrvatsko slovo* opsežan članak o glagoljaškoj baštini grada Rijeke i okolice. Radilo se o inicijativi koju je još početkom lipnja prošle godine uputila mjerodavnima u gradu Rijeci, kako bi se u pripremama projekta *Rijeka – europska prijestolnica kulture 2020.* uključila i glagoljica kao bitna kulturna sastavnica toga grada. Budući da od mjerodavnih institucija do danas nije dobila odgovor na svoj dopis, a Rijeka je ponijela svoj naslov i bez da je glagoljica bila posebno istaknuta, zahvaljujemo gospođi Štambuk na trudu i upornosti. Dodatno navodimo da je gđa. Štambuk u časopisu *Vrbnički vidici* u dva nastavka objavila članak o značajnom vrbničkom popu glagoljašu Ivanu Feretiću.

Dana 10. veljače navršilo se 60 godina otkako je u Krašiću pokraj Karlovca umro kardinal Alojzije Stepinac (1898. - 1960.). Vjernici taj dan obilježavaju kao Stepinčevo. Hrvatskog kardinala 1998. blaženim je proglasio preminuli papa Ivan Pavao II. Podsjetimo se, 20. rujna 1942. godine blaženi Alojzije Stepinac osnovao je župu svetoga Franje Ksaverskog. Prigodom otvaranja župe Blaženik je slavio misu na staroslavenskom jeziku i tako pokazao brigu za hrvatsko glagoljsko naslijeđe.

Školske novine br. 5 (3174) od 11. veljače donijele su članak o OŠ Vukovina. Tamo je naša članica, gđa. Nina Mulc, profesorica povijesti koja već devet godina vodi izvannastavnu aktivnost zvanu Povijesno-glagoljaska skupina *Vukovinski glagoljaši*. Učenicima viših razreda dva puta tjedno približava glagoljicu putem predavanja i radionica, ali i kroz terensku nastavu. Učenici su već proputovali Hrvatsku i sudjelovali na brojnim manifestacijama kao što su Otvorena vrata zagrebačke glagoljaške riznice, godišnje Izložbe učeničkih radova koje redovito postavljamo u ulaznom prostoru Nadbiskupijskog pastoralnog instituta, Mala glagoljska akademija u Roču i Sabor malih glagoljaša *Ajmo dico glagoljati* u Sv. Filipu i Jakovu.

Dana 12. veljače u ulaznom prostoru Nadbiskupijskog pastoralnog instituta otvorena je izložba učeničkih radova nastalih u sklopu suradnje Društva i Hrvatskog državnog arhiva, kao i u radu ostalih glagoljaških središta. Sudjelovalo je 15 škola iz svih krajeva Hrvatske (Antunovac, Fužine, Gornje Podotočje, Josipdol, Karlovac, Križevci, Sesvete, Sirač, Split, Sv. Filip i Jakov, Zagreb) te jedna iz BiH (Mostar). Cjelokupnu organizaciju je odradila naša rizničarka, gđa. Jasenka Štimac.

Izložba je nazvana *Oživiljena baština, bogatstvo i ljepota pisma – glagoljica*. Otvorenje izložbe snimila je i Laudato TV, a snimku možete pogledati na poveznici: <https://www.youtube.com/watch?v=1F36IPWJH0g>.

Foto: Denis Lešić

Donosimo i intervju maestra Miroslava Salopeka i prof. Darka Žubrinića koji je Laudato TV napravila na prethodnoj tribini Društva na kojoj je nastupio MPZ Baščina: <https://laudato.tv/emisije/izdvojeno/izdvojeno-10-1-2020-odrzan-tradicionalni-bozicni-koncert-zbora-bascina/>.

Kad smo već kod medija, *uhvatili* smo akademika Josipa Bratulića, počasnog člana DPG-a, u emisiji *Kultura s nogu* koja je 19. veljače u večernjim satima prikazana na HRT1. Akademik Bratulić je predstavio 3. izdanje svoje knjige *Aleja glagoljaša*. Utvrdio je kako glagoljica danas doživljava procvat, osvrnuo se na izložbu dječjih radova i naglasio važnost upoznavanja glagoljice već u najranijoj dobi.

Gospođa Marica Čunčić, počasna članica našega Društva, poslala nam je informaciju o zanimljivom članku o tome kako su se u obilježavanje Dana hrvatske glagoljice od samoga početka uključili učenici OŠ Vidovec pod vodstvom Sanje Biškup, prof. učiteljice savjetnice. Članak se može otvoriti na poveznici: https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=339935

U srijedu je Jutarnji list svojim čitateljima darovao poster sa slovima hrvatske glagoljice.

U petak 21. veljače zabilježili smo niz događanja vezanih uz glagoljicu. Prof. Žubrinić je za Radio Sljeme, na poziv urednice Vesne Jurić Rukavina za emisiju *CroAsan* snimio polusatnu emisiju u kojoj je predstavio Društvo prijatelja glagoljice, opisao svoj prvi susret s glagoljicom i dotakao se još brojnih tema i zanimljivosti vezanih uz glagoljicu. Emisiju možete poslušati na poveznici: <https://radio.hrt.hr/radio-sljeme/aod/croasan-dan-hrvatske-glagoljice-i-glagoljastva/333211/>

Staroslavenski institut je ponovo organizirao Dan otvorenih vrata i u petak od ranog popodneva do navečer omogućio najširoj javnosti upoznavanje djelatnika, njihovog rada i prostora u kojem se nalazi. Osim nekoliko vođenih obilazaka palače u kojoj je Institut smješten, bio je tu niz zanimljivih predavanja, radionica i igraonica. Posebno nam je bilo drago vidjeti nekoliko grupa školske djece u pratnji svojih učiteljica, kao i brojne posjetitelje svih dobi.

Razveselila nas je vijest da je u petak u Sveučilišnoj knjižnici u Rijeci održano predstavljanje projekta *Glagoljica i kreativna industrija – glagoljaški epigrafski spomenici Istre i Hrvatskog primorja*, voditeljice dr. sc. Romane Lekić, pročelnice

Odjela za turizam, Edward Bernays University College Zagreb. Cilj ovog predavanja bio je upozoriti na činjenicu da bogatstvo glagoljaške baštine nije dostatno ni kvalitetno iskorišteno za oplemenjivanje turističkog proizvoda i da upravo u razvoju posebnih oblika turizma (kao što je npr. kreativni kulturni turizam) leži nova kvaliteta bitna za stvaranje turističkog brenda Hrvatske. Za ovu vrijednu inicijativu i obavijest zahvaljujemo mr. sc. Orietti Lubiana iz Sveučilišne knjižnice u Rijeci.

Na sam Dan hrvatske glagoljice i glagoljaštva, u subotu 22. veljače, Društvo prijatelja glagoljice navršilo je 27. rođendan, a bilježimo i niz zbivanja.

U crkvi sv. Franje Ksaverskoga u Zagrebu, u subotu, odmah nakon večernje mise u 18 sati, održana je edukativna izložba pod nazivom *Ksaverska glagoljska baština*, koja je omogućila uvid u izvorne misale, brevijare i druge vrijedne glagoljske knjige iz fonda samostanske biblioteke. Prateći program započeo je pjevanjem *Otčenaša* na hrvatskom crkvenoslavenskom jeziku u izvedbi MPZ *Baščina* našega Društva, a potom je dr. sc. Tanja Kuštović, docentica na Katedri za staroslavenski jezik i hrvatsko glagoljaštvo na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, iznijela niz podataka o glagoljskom pismu, prvom slavenskom književnom jeziku, kao i o glagoljskim knjigama koje se nalaze na Ksaveru. Izložbu je bilo moguće pogledati i narednoga dana nakon jutarnjih misa.

Iste večeri u 19 sati, u prostorijama Ogranka Matice hrvatske u Zaprešiću, prof. Darko Žubrinić i Mirna Lipovac održali su predavanje pod nazivom *Čudo hrvatske glagoljice*. Predavanje vezano uz motive s naših glagoljskih panoa i ovoga puta se pokazalo kao pun pogodak. Kratki intervju s predavačima neposredno prije predavanja napravila je TV Zapad za emisiju *Kulturama*.

U koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskoga orkestar Münchenskog radija i zbor Bavarskog radija pod ravnanjem poznatog hrvatskog dirigenta Ivana Repušića izveli su *Hrvatski glagoljaški rekvijem*, antologijsko djelo hrvatskog glazbenog stvaralaštva za soliste, mješoviti zbor i simfonijski orkestar skladatelja Igora Kuljerića.

U okviru Mjeseca hrvatskoga jezika i u povodu Dana glagoljice u Kaštelu u Gradu Grobniku održan je prigodni program koji su zajednički pripremile Katedra Čakavskog sabora Grobnišćine i Katedra Čakavskog sabora Šopron iz Mađarske, koju vodi dr. Franjo Pajrić iz Koljnofa. Riječ je o jedinjoj čakavskoj katedri izvan Hrvatske. U okviru programa dr. Pajrić je održao izlaganje pod nazivom *Promišljanja o Jerolimu, glagoljici i čakavščini na Dan glagoljice*, predstavivši posjetiteljima Sv. Jerolima kroz život i djelo. Nakon predavanja otvorena je i izložba *Glagoljica okom i dodirnom* koju potpisuje Vladimir Markov, riječki ljubitelj glagoljice, poznat po inovativnom pristupu u predstavljanju ovog pisma kroz razne oblike upotrebnih predmeta.

U nedjelju 23. veljače pop Ante Luketić, župnik župe Uznesenja Blažene Djevice Marije i voditelj svetišta Gospe od Čudesa u ogulinskim Oštarijama, vodio je misu na staroslavenskom jeziku. Nakon mise mjesni osnovnoškolci koji djeluju pod nazivom *Maći oštarski glagoljaši* su u župnom dvoru predstavili *Glagoljski kalendar* i ostale radove nastale u proteklih šest godina. Tropicmsne glagoljaške puzzle o kojima smo već pisali predstavio je njihov autor, g. Zlatko Šakić.

Jedan dio glagoljskih panoa postavljen je od 25. veljače u prostoru Knjižnice Podsused.

Drugi dio panoa je zajedno s uhdanim timom predavača Žubrinić – Lipovac otputovao u Metković na *Dane oca Ante Gabrića*.

Za učenike osnovne škole i gimnazije je u petak 28. veljače održano kratko predavanje *Uvod u glagoljicu* i dvosatna radionica pisanja glagoljskih slova. Naši panoi, a posebice glagoljski misali, koje uvijek nosimo kako bi ih publika mogla razgledati, pobuđuju iznimno zanimanje. Naredne večeri je za najširu publiku u Gradskom kulturnom središtu uz pomoć panoa održano predavanje pod nazivom *Čudo hrvatske glagoljice*. Predavanje je otvorila i zaključila muška klapa *Dobrčkovići* iz istoimenog mjesta u Hercegovini. Klupu vodi naš član, prof. Živko Ključec.

S obzirom na prigodu, 105. obljetnicu rođenja oca i misionara, Metkovca, Ante Gabrića, tradicionalnu manifestaciju koja je ove godine nosila naziv *Gladno dijete*, u petak, 28. veljače navečer, održano je predavanje pod nazivom *Vladimir Paleček i Međunarodni fond Gladno dijete*. Veliki humanitarac Paleček, kojemu ćemo uskoro obilježiti 30. godišnjicu prerane smrti, bio je povezan s ocem Antom Gabrićem, a također i s majkom Terezom.

Bila nam je velika čast sudjelovati na jednoj od većih svečanosti u Metkoviću sa čak dvije teme: glagoljicom i pričom o Palečekovom fondu i njegovim postignućima.

Na jutarnjoj misi u nedjelju u crkvi sv. Ilije spazili smo glagoljicom uklesana imena u podnožju kipova sv. Ćirila i Metoda iza glavnog oltara. Literatura nam navodi da je "još poslije god. 1684. u pokrajini neretvanskoj bilo glagolitašah", a mi vidimo da glagoljice tamo ima i danas.

Dodatno ističemo kako smo izuzetno zahvalni prof. Vanji Gabrić, jednoj od organizatorica ove manifestacije, na ljubaznosti i trudu da nas svojim automobilom odveze do franjevačkog samostana na Humcu kod Ljubuškog u Hercegovini. U muzeju koji se nalazi u sklopu samostana čuva se *Humačka ploča*, najstariji pisani spomenik Hrvata u BiH. Pisana je starohrvatskom ćirilicom (bosančicom), a ima i pet slova na glagoljici, što je svjedočanstvo da se na ovim prostorima ranije koristila glagoljica. Spada u najvažnije i najstarije spomenike s naših prostora uklesane u kamenu. Pretpostavlja se da je nastala krajem X. ili početkom XI. stoljeća, iako u nekim izvorima stoji da potječe iz XII. stoljeća. Natpis na ploči ima 80 slova u 25 riječi. Uklesan je spiralno u tri reda u obliku četverokuta, kako bi se mogao čitati prilikom obilaska oko oltara. Posebnu čast i veselje priredio nam je prof. dr. fra Andrija Nikić, predsjednik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti i Hrvatskog kulturnog društva Napredak sa sjedištem u Mostaru, koji nas je osobno proveo muzejem. Fra Andrija redovito prati zbivanja i rad Društva prijatelja glagoljice i čita bilten *Novosti*.

Mješoviti pjevački zbor *Baščina* pjevao je na glagoljaškoj misi u nedjelju, 1. ožujka u 18 sati u crkvi sv. Franje Ksaverskoga.

Najava predstojećih događanja

U srijedu, 11. ožujka u 19 sati u Dvorani II Nadbiskupijskoga pastoralnoga instituta, Kaptol 29 a u Zagrebu, u sklopu redovnih mjesečnih tribina Društva, mr. sc. Jakov Radović iz Udruge zagrebačkih Poljičana *Sv. Jure* održat će predavanje pod nazivom *Poljica: od kamena do znamenja* (predavanje o Poljičkoj Republici). Ulaz je slobodan i svi ste uvijek dobrodošli!

Godišnja skupština Društva prijatelja glagoljice održat će se u petak, 20. ožujka u velikoj dvorani Matice hrvatske s početkom u 18 sati. Poziv s dnevnim redom poslat će predsjednik Društva. Podsjećamo članove na plaćanje godišnje članarine kako bi mogli i svojim glasom aktivno sudjelovati na Skupštini.

Glagoljica gdje je (ne)očekujemo

U veljači naprosto očekujemo glagoljicu i sretni smo što je vidamo na mnogim mjestima. Ipak, ovo nas je iznenadilo. Čak dvije članice su nam poslale zgodnu fotografiju glagoljice u Traumatološkoj bolnici s odjela za fizikalnu terapiju. Ne bi bilo u redu otkrivati tko ima zdravstvenih poteškoća, pa ćemo preskočiti poimenu zahvalu pošiljateljicama fotografija, nego samo pozdravljamo sestru Lidiju koja je ovako lijepo obilježila svoj ormarić.

Neka Vas prate mir i dobro!

UREDNIKA

СРЪБСКИ ПИЈЕРИСТАИЧ Mirna Lipovac

СРЪБСКИ

DRUŠTVO PRIJATELJA GLAGOLJICE

СРЪБСКИ ПИЈЕРИСТАИЧ ГЛАГОЛЈИЦА И НОВОСТИ

E-adresa: drustvoprijateljglagoljice@gmail.com

Web adresa: <http://www.croatianhistory.net/glagoljica/novosti/mirna.html>